

Innst. 60 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:110 S (2015–2016)

Innstilling fra næringskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Else-May Botten, Terje Aasland, Odd Omland og Tore Hagebakken om opprettelsen av et toppindus- senter

Til Stortinget

Sammendrag

Den teknologiske utviklingen øker i hastighet og omfang. For industrien beskrives disse endringene blant annet som den 4. industrielle revolusjon, «den andre maskinalderen» eller industri 4.0. Utviklingen kjennetegnes av økt bruk av roboter, sensorer, 3D-printere, avanserte materialer, store datamengder og programvare – koblet sammen gjennom Internett. Dette åpner for storskala effektivisering av eksisterende produksjon, nye produkter, helt nye forretningsmodeller og -områder.

Norsk industri har et stort og økende behov for samarbeidsarenaer, kompetansedeling og test- og demonstrasjonsanlegg for å sikre en vellykket omstilling og digitalisering. Forslagsstillerne forventer at løsninger på dette behovet blir sentralt i regjeringens industrimelding. Det vises samtidig til enigheten i debatten rundt industrimeldingen om at arbeidet med meldingen ikke skulle stå i veien for løpende tiltak. Den høye teknologiske endringstakten man nå ser, forsterker viktigheten av løpende tiltak så vel som en tydelig langsiktig retning.

Norge har flere høyteknologiske miljøer og klynger, blant annet på Kongsberg, Raufoss og i Agder. Kongsberg-gruppen har tatt initiativ til et «toppindus-
senter» etter modell fra idretten. Rollen til et slikt senter vil være å koble sammen de ulike kompe-

tansene og prosjektene som ellers ikke ville funnet hverandre. Dette senteret skal opparbeide kompetanse og følge utviklingen i resten av verden tett for å hente hjem kunnskap som kan utnyttes til å skape nye innovasjoner og forretningsmodeller. Staten bør bidra til finansieringen, for eksempel gjennom matching av privat kapital. Dette vil også være viktig for å sikre senterets uavhengighet.

Det er forslagsstillernes mening at Norge bør etablere et toppindus-
senter så raskt som mulig.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

«Stortinget ber regjeringen starte et arbeid med å etablere et toppindus-
senter som beskrevet i Dokument 8:110 S (2015–2016) og fremme sak til Stortinget om hvordan et slikt senter kan etableres så raskt som mulig.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland og Knut Storberget, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Ingunn Foss, Gunnar Gundersen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Sivert Bjørnstad, Oskar J. Grimstad og Morten Ørsal Johansen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, fra Senterpartiet, lederen Geir Pollestad, fra Venstre, Pål Farstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til at norsk næringsliv er i omstilling. Et viktig utviklingstrekk er den betydelige teknologiske utviklingen som skjer. Utviklingen, som kjennetegnes av økt bruk av roboter og robotteknologi, sensortek-

nologi, økende bruk av avanserte materialer og automasjon i produksjonsprosesser, åpner for helt nye produksjonsmetoder og forretningsmodeller. Dette har stor betydning for fremtidens industri i Norge, og det er av stor betydning at norske industrielle miljøer er i stand til både å utvikle og ta i bruk ny teknologi. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at utviklingen stiller nye krav til industriell utvikling i Norge, ikke minst når det gjelder hvordan vi skal koble sammen kompetanse mellom ulike prosjekter og ulike næringer eller industrielle sektorer.

Komiteen deler forslagsstillernes intensjon bak forslaget om opprettelse av et toppindus-
trisenter.

Komiteen viser til brev av 13. oktober 2016 (vedlagt) fra næringsministeren, der også næringsministeren uttrykker at hun mener et toppindus-
trisenter kan bli et næringspolitisk viktig initiativ. Det fremgår av dette brevet at det allerede er igangsatt et forprosjekt som ser nærmere på hvordan et toppindus-
trisenter bør innrettes, organiseres og finansieres, samt hvordan et slikt senter skal utføre sine oppgaver i praksis. Forprosjektet er delfinansiert av Nærings- og fiskeridepartementet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, er av den oppfatning at et eventuelt toppindus-
trisenter må utfylle, ikke erstatte, de eksisterende klyngevirke-
midlene. Det fremstår som hensiktsmessig at det nå påstartede forprosjektet gjennomføres før det konkluderes om og hvordan et toppindus-
trisenter skal etableres. Viktige nærings- og industriaktører, anført av Kongsberg Gruppen, er direkte involvert i forprosjektet, og flertallet mener det er viktig at disse også er involvert i prosessen fremover mot en eventuell etablering av et toppindus-
trisenter. Et toppindus-
trisenters organisering og rolle i fremtidens industriutvikling bør videre utvikles i tett samarbeid mellom industriens aktører og staten.

Flertallet anser det som hensiktsmessig at denne drøftingen tas videre i tilknytning til regjeringens varslede stortingsmelding om norsk industri i 2017.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at digitaliseringen påvirker og vil påvirke alle deler av norsk næringsliv. Det skaper store muligheter, men vil også skape et skjerpet konkurranse-
bilde hvor globale teknologiselskaper i større grad konkurrerer med norske bedrifter. Verdikjeder og forretningsmodeller endres, det være seg i mediebransjen, varehandel, transport eller industri.

Disse medlemmer viser til at den meget raske teknologiutviklingen krever evne til raske politiske beslutninger. Berit Svendsen fra Telenor uttalte til DN 27. oktober 2016:

«Det har skjedd like mye på teknologifronten fra 2014 til 2016 som det gjorde fra 1900 til 1970».

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at i Innst. 266 S (2014–2015) om tiltak for å styrke norsk industri, som ble behandlet i Stortinget i mai 2015, ba Stortinget regjeringen om å legge frem en stortingsmelding om industriens rammevilkår. Disse medlemmer ser det som beklagelig at meldingen først er varslet til Stortinget i 2017. Disse medlemmer ser med bekymring på tiden det tar for regjeringen å komme med viktige fremtidsinitiativer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at selv om mange norske bedrifter er gode til å ta i bruk teknologi, viser en rapport fra Nordisk råd at norsk industri er minst digitalisert og automatisert i Norden. Andre tall viser at mens Sverige og Danmark har 150 roboter per 10 000 industriansatt, har Norge 40. Disse medlemmer ser det som avgjørende å sikre konkurransekraften i norsk industri, og mener at Norge trenger en tydelig industripolitikk med virkemidler som bygger opp under en rask digitalisering og teknologisk utvikling.

Disse medlemmer merker seg at initiativet om et toppindus-
trisenter har bred støtte i nærings- og arbeidsliv. Det er også støttet av LO og NHO. Disse medlemmer vil understreke at offentlige myndigheter ikke bør være en bremsekloss for realiseringen av dette initiativet.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at regjeringen helt siden den tiltrådte har hatt stort fokus på omstilling av norsk økonomi, herunder gjennomføring av tiltak som styrker norsk næringslivs og norsk industris konkurransekraft. Regjeringen har blant annet gjennomført en rekke vekstfremmende skattereduksjoner og styrket satsing på næringsrettet forskning og innovasjon med 2,7 mrd. kroner siden 2013, inkludert regjeringens forslag til statsbudsjett for 2017. Disse medlemmer viser til at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett for 2017 også foreslår å bevilge 50 mill. kroner til opprettelse av Katapult, og at regjeringen allerede har bidratt til igangsettelse av et forprosjekt for et toppindus-
trisenter, herunder med finansiering av dette. Disse medlemmer er av den oppfatning at regjeringen opptre som noe helt annet enn

bremsekloss, både i nærings- og industripolitikken generelt og når det gjelder initiativet om et toppindustrisenter spesielt. Snarere tvert imot mener disse medlemmer at regjeringsskiftet i 2013 ga en ny fart i norsk nærings- og industripolitikk, etter at denne i den rød-grønne regjeringens tid ga lite rom for utvikling av annen industri enn den petroleumsrelaterte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at initiativet til Toppindustrisenteret kommer fra Kongsberg Gruppen, og at Telenor og Statoil er sentrale i utviklingen. Disse medlemmer mener dette understreker betydningen av et langsiktig og strategisk statlig eierskap, og understreker betydningen av de ringvirkningene disse selskapene kan skape for norsk næringsliv.

Disse medlemmer viser til at den norske modellen har vært viktig for å øke produktiviteten og drive innovasjon. Disse medlemmer viser derfor til at en velfungerende norsk modell er med på å styrke konkurransekraften til bedriftene. Robotisering og digitalisering kombinert med norsk arbeidslivsmodell er en meget kraftig kombinasjon, som gir store muligheter for å flytte produksjon hjem. Teknologi gjør at lønnskostnader betyr mindre, og vi har høyt kompetent arbeidskraft som er meget god på å ta i bruk teknologi – og en arbeidslivsmodell som driver forbedringer og produktivitetsøkning. Disse medlemmer ser med bekymring på den økende bruken av midlertidige ansettelser som undergraver denne modellen.

Disse medlemmer viser til at med dagens raske teknologiutvikling vil det å styrke ansattes kompetanse i hele arbeidslivet være en viktig faktor for å lykkes med omstilling og vekst for framtiden. Disse medlemmer forventer at regjeringen gjennom behandlingen av industrimeldingen avkla-

rer alle forhold knyttet til etablering av et toppindustrisenter, slik at det kan etableres snarest mulig.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at klyngene på Kongsberg, Raufoss og Halden, som i dag er med i programmet «Klyngene som omstillingsmotor», har hver sin kompetanse som er viktig. Disse medlemmer viser til at miljøet på Kongsberg bidrar med kunnskap og kompetanse på Systems Engineering, dvs. økt innovasjonstakt og kraft, mens Raufoss med Lead Manufacturing har kompetanse på automasjon og Halden på digitalisering og bruk av intelligent teknologi samt realisering av smarte samfunn. Disse medlemmer er opptatt av at disse tre viktige miljøene blir en del av toppindustrisenteret med deres tunge og verdensledende kompetanse. Disse medlemmer vil peke på at Smart Energy Markets i Halden besitter blant annet kompetanse for nye forretningsmodeller i en digitalisert fremtid. Disse medlemmer mener at vi allerede i dag skal ta lederskap og utnytte kompetansen ved eksisterende næringsklynger, som miljøet i Halden.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:110 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Else-May Botten, Terje Aasland, Odd Omland og Tore Hagebakken om opprettelsen av et toppindustrisenter – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 10. november 2016

Geir Pollestad

leder

Gunnar Gundersen

ordfører

VEDLEGG

Brev fra Nærings- og fiskeridepartementet v/ statsråd Monica Mæland til næringskomiteen, datert den 13. oktober 2016

Dokument 8: 110 S (2015-2016) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Else-May Botten, Terje Aasland, Odd Omdal og Tore Hagebakken om opprettelsen av et toppindustri-senter

Jeg viser til brev datert 6.10.2016 hvor Næringskomiteen oversendte Dokument 8:110 S (2015-2016) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Else-May Botten, Terje Aasland, Odd Omdal og Tore Hagebakken om opprettelsen av et toppindustri-senter.

Forslag: "Stortinget ber regjeringen starte et arbeid med å etablere et toppindustri-senter som beskrevet i Dokument 8:110 S (2015-2016) og fremme sak for Stortinget om hvordan et slikt senter kan etableres så raskt som mulig."

Kongsberg Gruppen har sammen med topplederforumet "Rådslaget for Norge 6.0" tatt initiativ til etableringen av et nasjonalt toppindustri-senter. Sammen med ni andre selskaper med norsk forankring har Kongsberg Gruppen satt i gang et forprosjekt som skal se nærmere på hvordan et toppindustri-senter bør innrettes, organiseres og finansieres, og mer konkret hvordan senteret skal utføre sine oppgaver i praksis. Dette forprosjektet startet opp i slutten av august i år, og arbeidet skal etter planen sluttføres rundt februar 2017. Forprosjektet har som utgangspunkt at toppindustri-senteret skal konsentrere seg om digitalisering og da særskilt til det som gjelder plattformer, forretningsmodeller, kompetanse og forretningsideer.

Jeg mener at toppindustri-senteret kan bli et næringspolitisk viktig initiativ. Etter søknad fra Kongsberg Gruppen besluttet jeg derfor i august 2016 å støtte forprosjektet finansielt med 300 000 kroner, tilsvarende de finansielle enkeltbidragene som de ti private selskapene har gitt. Nærings- og fiskeridepartementet er ikke en del av prosjektgruppen, men har løpende kontakt med prosjektgruppen ved behov.

Det er enkelt å slutte seg til intensjonen som ligger til grunn for senteretableringen, om å samle og forsterke norske kompetansemiljøer i næringsliv og forskning for å bidra til at næringslivet klarer å utnytte de muligheter som digitalisering innebærer. Per i dag er det imidlertid ikke klart hvordan et slikt senter skal organiseres og fungere i praksis. Det er ikke klargjort hvilken rolle senteret skal ha overfor virkemiddelapparatet og øvrige elementer i det nor-

ske innovasjonssystemet, eller hvilket behov som ligger til grunn for en eventuell statlig medvirkning til senteret. Det er videre nødvendig å avklare eventuelle konkurranserettslige og statsstøtterettslige forhold. Disse elementene er blant de forhold som for-søksprosjektet skal vurdere nærmere.

Forprosjektet er etter mitt syn et nødvendig grunnlag for at regjeringen skal kunne ta reell stilling til om og eventuelt på hvilken måte det offentlige skal støtte et toppindustri-senter. Jeg har forstått det slik også de private deltakerne vil se an forprosjektets arbeid før de tar stilling til å forplikte seg videre i prosjektet. På denne bakgrunn ser jeg det ikke som hensiktsmessig å fremme en sak til Stortinget allerede nå om statlig støtte til etablering av et toppindustri-senter.